

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 247/2013-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 15. mája 2013 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. Š. Š., Ž., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Veľký Krtíš č. k. 3 Cb 20/2005-225 z 19. marca 2009, uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 41 Cob/173/2009 z 30. júna 2009 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obdo 46/2010 z 21. júla 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. Š. Š. o d m i e t a pre nespĺnenie zákonom predpísaných náležitostí.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. septembra 2011 doručená sťažnosť Ing. Š. Š. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (*ďalej len „ústava“*) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „*dohovor*“) uznesením Okresného súdu Veľký Krtíš (ďalej len „okresný súd“) č. k. 3 Cb 20/2005-225 z 19. marca 2009 (ďalej aj „prvostupňové rozhodnutie“), uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 41 Cob/173/2009 z 30. júna 2009 (ďalej aj „napadnuté uznesenie odvolacieho súdu“ alebo „napadnuté uznesenie krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Obdo 46/2010 z 21. júla 2011 (ďalej aj „napadnuté uznesenie dovolacieho súdu“)

Zo sťažnosti a z obsahu spisu vyplýva, že sťažovateľ 14. marca 2005 podal okresnému súdu „*Návrh o určenie splatnosti vyrovnacieho podielu*“ proti obchodnej spoločnosti A., s. r. o., V. (ďalej len „žalovaný“). Okresný súd uznesením č. k. 3 Cb 20/2005-225 z 19. marca 2009 zastavil konanie a sťažovateľovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanému z titulu trov konania sumu 776,18 € v lehote troch dní od právoplatnosti tohto uznesenia. Okresný súd odôvodnil svoje rozhodnutie tým, že sťažovateľ vzal svoj návrh na začatie konania späť a žalovaný so späťvzatím návrhu súhlasil. Pokiaľ ide o rozhodnutie o trovách konania, to odôvodnil poukazom na § 146 ods. 2 prvú vetu Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Sťažovateľ podal proti výroku označeného rozhodnutia okresného súdu týkajúceho sa trov konania odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 41 Cob/173/2009 z 30. júna 2009 podľa § 212 ods. 1 a § 214 ods. 2 OSP tak, že v napadnutej časti výroku o trovách konania podľa § 219 ods. 1 OSP prvostupňové uznesenie ako vecne správne potvrdil.

Sťažovateľ 2. augusta 2009 podal proti napadnutému uzneseniu krajského súdu dovolanie podľa § 237 písm. f) a g) OSP, o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 Obdo 46/2010 z 21. júla 2011 tak, že dovolanie sťažovateľa podľa § 243b ods. 4 v spojení s § 218 ods. 1 písm. c) OSP odmietol ako neprípustné a žalovanému nepriznal trovy dovolacieho konania, pretože si ich náhradu neuplatnil.

Podľa sťažovateľa je prvostupňové rozhodnutie v časti týkajúcej sa výroku o trovách konania v rozpore „*so základnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku uvedených v §§ 1-6*“. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu odvolacieho súdu sťažovateľ

namieta, „že odvolací súd sa vôbec nezaoberal námietkami, ktoré som uviedol v mojom odvolaní“. Napokon vo vzťahu k napadnutému uzneseniu dovolacieho súdu sťažovateľ namieta, že „Pri dovolaní Najvyšší súd postupoval podľa Občianskeho súdneho poriadku a jeho judikatúry, ktoré sú v nesúlade s Ústavou SR a tiež s článkom 6 ods. 1 Dohovoru.“.

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd na predbežnom prerokovaní prijal jeho sťažnosť na ďalšie konanie a vo veci samej rozhodol týmto nálezom:

„1. Základné právo Ing. Š. Š. domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky spis. zn. 3 Obdo 46/2010 z 21. júla 2011, Uznesením Krajského súdu č. k. 41 Cob/173/2009 zo dňa 30. júna 2009 a Uznesením Okresného súdu vo Veľkom Krtíši č. k. 3 Cb 20/05-225 zo dňa 19. 3. 2009 porušené bolo.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Obdo 46/2010 zo dňa 21. 7. 2011, Uznesenie Krajského súdu č. k. 41 Cob/173/2009 zo dňa 30. júna 2009 a Uznesenie Okresného súdu vo Veľkom Krtíši č. k. 3 Cb 20/05-225 zo dňa 19. 3. 2009 zrušuje v bode súd zaväzuje žalobcu zaplatiť žalovanému na trovách konania a vec vracia súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľovi sa priznáva morálne zadosťučinenie vo výške 6.000 EUR.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný nahradiť trovy právneho zastúpenia sťažovateľa na účet právneho zástupcu do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

K sťažnosti bola pripojená „Žiadosť o ustanovenie zástupcu z radov advokátov podľa § 30 OSP“ na zastupovanie pred ústavným súdom, ktorú sťažovateľ odôvodnil poukazom na svoje nepriaznivé osobné, majetkové a zárobné pomery.

Sudkyňa spravodajkyňa Ľudmila Gajdošíková, ktorej bola vec sťažovateľa pôvodne pridelená, informovala 2. mája 2012 predsedníčku ústavného súdu, že sťažovateľ vo vzťahu k nej oznámil Okresnej prokuratúre Veľký Krtíš skutočnosti, ktoré podľa neho nasvedčujú tomu, že je podozrivá zo spáchania trestného činu zneužitia právomoci verejného činiteľa,

v dôsledku čoho vyslovila svoju predpojatosť v danej veci. V nadväznosti na to prvý senát ústavného súdu uznesením č. k. I. ÚS 322/2012-6 z 27. júna 2012 rozhodol, že menovaná sudkyňa je vylúčená z výkonu sudcovskej funkcie v konaní o sťažnosti sťažovateľa. Dňa 21. novembra 2012 bola vec pridelená novému sudcovi spravodajcovi, ktorý prípisom z 9. januára 2013 upozornil sťažovateľa, že «prijatím zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 327/2005 Z. z.“) bolo v Slovenskej republike na sprístupnenie právnej pomoci osobám v hmotnej núdzi zriadené Centrum právnej pomoci.

S účinnosťou od 1. januára 2012 sa systém sprístupňovania právnej pomoci osobám v hmotnej núdzi prostredníctvom Centra právnej pomoci vzťahuje aj na väčšinu konaní pred ústavným súdom podľa čl. 127 ústavy.

Podľa § 25b ods. 2 zákona č. zákon č. 327/2005 Z. z. sa konania o nároku na poskytnutie právnej pomoci začaté pred účinnosťou tohto zákona dokončia podľa predpisov účinných od 1. januára 2012.

S účinnosťou od 1. januára 2012 došlo taktiež k zmene § 30 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého účastníka, ktorý požiada o ustanovenie advokáta a u ktorého sú predpoklady, aby bol oslobodený od súdnych poplatkov, súd odkáže na Centrum právnej pomoci. O tejto možnosti súd účastníka poučí.».

V zmysle uvedenej právnej úpravy a v spojení s § 31a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), podľa ktorého ak zákon o ústavnom súde neustanovuje inak a povaha veci to nevylučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku alebo Trestného poriadku, odkázal ústavný súd sťažovateľa, aby sa so žiadosťou o ustanovenie právneho zástupcu obrátil na Centrum právnej pomoci (ďalej aj „centrum“).

V nadväznosti na to bol sťažovateľ súčasne ústavným súdom vyzvaný, aby v lehote 14 dní od doručenia výzvy preukázal ústavnému súdu, že Centru právnej pomoci podal písomnú žiadosť o poskytnutie právnej pomoci a určenie advokáta na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom vo veci jeho sťažnosti z 30. augusta 2011, a následne aby v lehote 14 dní odo dňa právoplatnosti rozhodnutia o jeho žiadosti o poskytnutie právnej pomoci ústavnému súdu predložil písomné splnomocnenie udelené konkrétnemu advokátovi na jeho zastupovanie v konaní pred ústavným súdom.

Napokon ústavný súd sťažovateľa upozornil, že v prípade, ak nesplní podmienky uvedené vo výzve, môže byť jeho sťažnosť z 30. augusta 2011 odmietnutá pre nedostatok zákonom predpísaných náležitostí podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Dňa 31. januára 2013 bolo ústavnému súdu doručené podanie sťažovateľa, ktorého prílohou bol rovnopis sprievodného listu, ktorý zaslal Centru právnej pomoci, kancelária Banská Bystrica, označeného ako „*Žiadosť o poskytnutie právnej pomoci na zastupovanie pred ústavným súdom zo dňa 17. 1. 2013*“.

Keďže ústavný súd 15. marca 2013 dožiadaním v Centre právnej pomoci, kancelária Banská Bystrica, zistil, že jeho rozhodnutím sp. zn. 2 N 837/2013 z 19. februára 2013 (ďalej len „rozhodnutie centra“) nebol sťažovateľovi priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci v konaní pred ústavným súdom, pričom sťažovateľ nepodal proti tomuto rozhodnutiu v zákonom ustanovenej lehote odvolanie, vyzval sťažovateľa, aby mu v lehote 8 dní zaslal splnomocnenie pre advokáta na zastupovanie v konaní o jeho sťažnosti. Ústavný súd zároveň sťažovateľa upozornil, že v prípade, ak mu v určenej lehote nepredloží splnomocnenie pre advokáta, môže byť jeho sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietnutá pri predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania.

Sťažovateľ odpovedal na výzvu ústavného súdu podaním z 24. marca 2013, ktorého prílohou bolo rozhodnutie centra, ako aj oznámenie Sociálnej poisťovne o výške jeho invalidného dôchodku sťažovateľa na rok 2013, ktorý je v sume 414 € mesačne, po odpočítaní zrážok na úhradu vymáhanej pohľadávky predstavuje suma dôchodku

311,32 €. V nadväznosti na to sťažovateľ urgoval ústavný súd, dožadujúc sa pridelenia právneho zástupcu v konaní o jeho sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

Obsahom podania sťažovateľa z 24. marca 2013 je zároveň žiadosť, aby ústavný súd predtým, ako bude posudzovať otázku prijateľnosti sťažnosti, „cestou Európskeho súdneho dvora začal prejudiciálne konanie vo veci súladu zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov, § 25 ods. 2, s komunitárnym právom“.

Poukazujúc na čl. 35 ods. 3 dohovoru sťažovateľ zastáva názor, že „Ustanovenie zákona č. 38/1993 Zb. § 25 ods. 2 nie je v súlade s Európskym dohovorom, teda nie je v súlade ani so Zmluvou o Európskej únii a ani s komunitárnym právom.“.

II.

Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ napriek výzve obsahujúcej upozornenie na možnosť odmietnutia jeho sťažnosti v prípade nepredloženia splnomocnenia na jeho zastupovanie v konaní o sťažnosti mu predmetné splnomocnenie nepredložil a nerešpektujúc poučenie ústavného súdu sa dožaduje, aby mu bol právny zástupca ustanovený ústavným súdom.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa § 20 ods. 2 zákona o ústavnom súde k návrhu na začatie konania sa musí pripojiť splnomocnenie na zastupovanie navrhovateľa advokátom..., ak tento zákon neustanovuje inak. V splnomocnení sa musí výslovne uviesť, že sa udeľuje na zastupovanie pred ústavným súdom.

Ústavný súd poukazuje na svoju konštantnú judikatúru, v ktorej je jednoznačne formulované, že povinnosť zastúpenia sťažovateľa advokátom v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je ustanovená bez možnosti akýchkoľvek výnimiek, a zároveň zdôrazňuje, že pokiaľ ide o inštitút povinného právneho zastúpenia, na opodstatnenosť jeho zákonnej úpravy vo svojej judikatúre opakovane upozorňuje a bezvýnimочно na ňom trvá (napr. I. ÚS 57/2013, IV. ÚS 221/2013).

Ústavný súd so zreteľom na odmietavý postoj sťažovateľa, ktorý napriek výzve a poučení nevykonal relevantné úkony smerujúce k zabezpečeniu svojho právneho zastúpenia v konaní o jeho sťažnosti, rozhodol o odmietnutí sťažnosti už pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nesplnenia zákonom predpísaných náležitostí návrhu. S prihliadnutím na uvedené sa ústavný súd argumentáciou sťažovateľa vo vzťahu k namietanému porušeniu jeho v petite sťažnosti označených práv nezaoberal.

Ústavný súd napokon dodáva, že je štátnym orgánom (nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti) a v súlade s čl. 2 ods. 2 ústavy môže konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Ústavný súd sa preto musí dôsledne riadiť vymedzením svojich právomocí vyplývajúcich z čl. 125 a nasledujúcich ústavy a ďalej konkretizovaných v zákone o ústavnom súde a pri predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde môže prijať na ďalšie konanie iba také podanie, ktoré spĺňa všetky náležitosti kvalifikovaného návrhu ustanovené týmto zákonom.

Sťažovateľ sa v doplnení svojej sťažnosti z 30. augusta 2011 domáha, aby sa ústavný súd predtým, ako bude posudzovať otázku prijateľnosti jeho sťažnosti, obrátil na Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) s návrhom na začatie prejudiciálneho konania vo veci súladu § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde s „komunitárnym právom“.

Ústavný súd považuje za potrebné pripomenúť, že v konaní podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“) má Súdny dvor právomoc rozhodovať o výklade ZFEÚ, ako aj o platnosti a výklade aktov prijatých inštitúciami Európskej únie. V rámci toho je právomoc Súdneho dvora obmedzená iba na preskúmanie ustanovení práva Európskej únie (potvrdzujú to napríklad uznesenia zo 16. januára 2008, Polier, C-361/07, bod 9, ako aj z 12. novembra 2010, Asparuhov Estov a i., C-339/10, Zb. s. I-11465, bod 11).

Takisto čl. 51 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie ustanovuje, že ustanovenia tejto charty sú určené „pre členské štáty výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Únie“.

Sťažovateľ sa domáha predloženia prejudiciálnej otázky tvrdiac, že § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde je v rozpore s „komunitárnym právom“ (od 1. decembra 2009 s právom Európskej únie).

Citované ustanovenie zákona o ústavnom súde a ani zákon o ústavnom súde nie je všeobecne záväzný právny predpis, ktorým sa vykonáva právo Európskej únie. Tento zákon nespadá vôbec do rámca vymedzeného právom Európskej únie. Ani právna situácia, v ktorej

sa nachádza po podaní sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, nevykazuje žiaden prvok práva Európskej únie, ktorý by túto situáciu spájal s právom Európskej únie.

Predloženie prejudiciálnej otázky preto v okolnostiach danej veci, tak ako to vyplýva z citovanej judikatúry Súdneho dvora, neprichádza vôbec do úvahy. Okrem toho Európska únia dosiaľ nepristúpila k dohovoru, a preto Súdny dvor nemá právomoc vykladať tento dohovor (pozri uznesenie vo veci z 25. januára 2007, Kovaľský, C-302/06).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. mája 2013